

Razvoj storitev za osebe z demenco in njihove svojce ter vzpostavitev centra za demenco

DELO Z OSEBAMI Z DEMENCO NA CSD CELJE

Celje, 19.11.2015

Romana Tominšek, univ. dipl. soc. del.

REPUBLIKA SLOVENIJA
SLUŽBA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA RAZVOJ
IN EVROPSKO KOHEZIJSKO POLITIKO

SOCIALNA OBRAVNAVA

- Ko gre za SVS najprej v okviru PSP
- JP – pridobivanje pravic iz JS, skrbništvo, oprostitev, družinski pomočnik

DEMENCA S SOCIALNEGA VIDIKA

- NI ZGOLJ MEDICINSKI FENOMEN
- POSLEDICE SE KAŽEJO V POSAMEZNIKOVEM SOCIALNEM FUNKCIONIRANJU (prizadene celotno osebnost, zmožnost za samostojno funkcioniranje in posameznikovo primarno mrežo)
- DEMENCA JE POSLEDICA MOŽGANSKIH OKVAR
SIMPTOMI POZABLJANJA SE KAŽEJO PREDVSEM NA PSIHOLOŠKI RAVNI
OBRAVNAVA PREDVSEM SOCIALNA (zagotoviti okolje, ki posamezniku omogoča, da opravlja tiste funkcije, ki jih še zmore in ima ustrezno pomoč pri tistih funkcijah, ki jih ne zmore več)

PSP

- Prvi del namenjen predstavitvi institucije in odpiranju problema
- V drugem delu gre za oblikovanje delovne definicije možnega kjer nudimo uporabniku strokovno pomoč in podporo pri prepoznavanju njegovih stisk in težav, pri čemer se upošteva njihove predloge in pričakovanja
- Tretji del – skupaj z uporabnikom iščemo možne sprejemljive rešitve

STOPNJE DEMENCE (po Pentek, M.)

Prva stopnja - najpogostejši znaki so pozabljanje, motnje v **orientaciji** (časa, prostora, prepoznavanja oseb), osebnostne spremembe, nihanje razpoloženja-čustvene spremembe – žalost, depresivnost, slabo presojanje, pomanjkanje iniciative, motnje računanja.

Je še samostojna in potrebuje predvsem spodbujanje, vodenje in tolerantno okolje.

Druga stopnja

Vse večje motnje spominjanja in pogostejša obdobja zmedenosti, kratko obdobje pozornosti, **ponavljanje** istih *vprašanj*, **izrazita časovna dezorientacija**, hitra frustracija, sumničavost, stalno *gibanje*, hoja, nemir, resne motnje spanja, težave pri opravljanju običajnih dnevnih aktivnosti, potrebuje 24 urni nadzor.

Tretja stopnja

Oseba z demenco ni več toliko v gibanju in potrebuje predvsem nego.

Najpogostejši znaki so majhna sposobnost, da skrbijo zase, ne prepoznavajo sebe in svoje bližnje, veliko spijo, inkontinenca urina in blata, ne zmorejo več besedne komunikacije, zavzamejo položaj fetusa in so vsestransko ranljivi.

SOCIALNA OBRAVNAVA

- ČLOVEK Z DEMENCO NA PRVEM MESTU
- DOSTOJNA OSKRBA (zaradi bolezni se nadzor nad lastnim življenjem zmanjšuje-dnevne aktivnosti, higiena, jemanje zdravil, ravnanje z denarjem,..)
- VZPOSTAVLJANJE SOCIALNE MREŽE IN SOCIALNIH ODNOSOV (medsebojni stiki dajejo občutek, da je sprejet in spoštovan)
 - a) pomembno za organiziranje in koordiniranje oskrbe
 - b) socialni odnosi so zaradi značilnosti demence pogosto porušeni.
- SOCIALNO VKLJUČEVANJE (ker odklanja stike, se zapira vase, umika iz družbenega življenja).

STIGMA, SOCIALNA IZKLJUČENOST

- Zaradi stigme kasnejša diagnoza.
- Zaradi stigme želi oseba z diagnozo prikriti svoje stanje, kar jo izčrpava in nima energije na drugih področjih
- Stigma, ki jo okolje prilepi osebi z demenco, jih socialno izolira kar vodi v poslabšanje stanja.
- Gre tudi za socialno izključenost svojcev oseb z demenco
- Stereotipi o zadnjem stadiju, prezrta pa je vmesna pot, ko oseba še veliko zmore.

VKLJUČITEV CSD V OBRAVNAVO

- Oseba le redko sama poišče pomoč
- Večina jih živi v domačem okolju, 5% v IV.
- Najpogostejši razlogi ta obravnavo: ne zmore lastne oskrbe, opusti skrb v gospodinjstvu, ne skrbi za prehrano, težave v medsebojnih odnosih, ne zmore več ravnati s finančnimi sredstvi, opuščanje higienskih navad, vedenjske in osebnostne težave-prepirljivost, blodnjavost, halucinacije, depresivnost, obtoževanje drugih, se izgubi, moti ostale stanovalce bloka podnevi in ponoči, ..
- Soglasje uporabnika
- Z diagnozo in brez

DELO CSD KO IZVE ZA TAKŠNO OSEBO

Ugotoviti:

- kje se kažejo težave
- Kako oseba sama glede na nastalo problematiko
- kakšna je njegova socialna mreža
- Kakšne oblike pomoči je pripravljena sprejeti (nekritičnost in vse odklanja)
- Načrt pomoči se spreminja
- **Dejavniki tveganja**, hitra ocena ogroženosti

DEJAVNIKI TVEGANJA

Manjše tveganje: dobra soc.mreža

Tveganje-svoboda. Če ne bi mogli tvegati se ne bi počutili svobodno.

Tveganje je osnovni dejavnik kvalitete našega življenja.

- Kje je meja, kdaj je tveganje še varno in kdaj je potrebna intervencija
- Kdaj je potrebno človeka z demenco zavarovati ali mu kaj preprečiti in kako to storiti na human način (zagotoviti prisotnost osebe, ki ga razume in ustrezno reagira na njegova verbalna in neverbalna sporočila)

Tveganja:

Nepravilna uporaba štedilnika, ravnanje z denarjem, da se izgubi, pokvarjena hrana, pusti predmete blizu gorilne plošče, izliv vode, zdravila, vožnja avtomobila, slaba prehranjenost, opustitev higiene...

OCENA OGROŽENOSTI

GROŽNJA – NEVARNOST- ŠKODA

OCENA OGROŽENOSTI zato, da se lažje odločimo kako ravnati. Če je ocena, da je lahko škoda huda in nepopravljiva naredimo vse, da se to ne bi zgodilo.

Kaj lahko naredimo: pomoč CZPND, vključitev patronažne službe, povezava z osebnim zdravnikom, topel obrok, nadzorovano jemanje zdravil, pomoč pri ravnanju z denarnimi sredstvi, laično delo, sosedska pomoč, pogovor z otroci, razdelitev obveznosti, ozaveščanje sosedov...

POMOČ PRI UREJANJU OSKRBE

- Oseba naj dela kar še zmore sama
- Upoštevanje uporabnika- vključevanje v razgovor, glede oskrbe, oskrbovalcev, ravnanja z denarjem..
- Izhajati iz perspektive moči uporabnika (odkriva vire v sebi in zunaj sebe za povečanje socialne moči uporabnika), vse se načrtuje skupaj z njim.

SODELOVANJE Z DRUGIMI SLUŽBAMI

- CZPND
- Patronažna služba
- Bolnišnična socialna služba
- Policija

SODELOVANJE Z LOKALNIM OKOLJEM

VZPOSTAVLJANJE SOCIALNE MREŽE

- Neformalna socialna mreža
 - Ali živi z družino ali sama.
 - Ugotoviti ali ima otroke, kako se razumejo, koga sprejema, kdo mu pomaga.
- Seznanitev s formalno socialno mrežo (CZPND, privatni izvajalci, dnevni center, IV, laično delo)

DRUŽINA

Poznamo več tipov družin

- ki pozitivno vplivajo na takšno osebo, jo vzpodbujajo, ne delajo namesto nje
- ki želijo osebo z demenco oddati v domsko oskrbo, ker je to za njih preveliko breme
- ki se prekomerno razdajajo za to osebo in vse delajo namesto njih
- ki so pasivni in bolj opazujejo od strani

POMEN DRUŽINE IN OSTALIH NEFORMALNIH OSKRBOVALCEV

- Nekaj osnovnih dejstev:

Ima zelo pomembno vlogo, saj so tisti, ki ohranjajo spomine osebe, kaj jo je veselilo, katere so njene pozitivne lastnosti, zaradi česa je ta oseba edinstvena...

- Rabi suport, saj jih lahko oskrba izčrpava.

- Seznanja se jih z možnimi oblikami pomoči (DC; Spominčica, pridobitev pravic, pomen dejavnikov tveganja, pomen komunikacije, SVS osebna pomoč

DRUŽINA

- Se sooča z različnimi občutki kot je jeza, zanikanje, strah, žalost, občutki krivde..
- Za svojce je lažje, ko sprejmejo bolezen svojca. Potem se ne borijo z njim v smislu, da je “žleht”, ampak sprejmejo njegovo stanje.

ZAŠČITA OSEB Z DEMENCO

- Skrbništvo za posebni primer, delni ali popolni odvzem poslovne sposobnosti.
- Zdravljenje brez privolitve s sklepom sodišča na podlagi Zakona o duševnem zdravju (- če ogroža svoje življenje, zdravje ali premoženje ali če to počne drugim, - ogrožanje posledica duševne motnje, - če ogrožanja ni mogoče odvrniti z drugimi oblikami pomoči)
- Po zakonu o preprečevanju nasilja. Anonimni tel. 080 28 85, 112, 113; UPP –Policija 48 ur, preiskovalni sodnik 10 dni, skupaj največ 60 dni, sodna prepoved približevanja.

SEZNANJENJE Z RAZLIČNIMI PRAVICAMI

- Pravice iz javnih sredstev na CSD (DSP, IDSP, osnovno in dodatno zdravstveno zavarovanje, varstveni dodatek, subvencija stanarine, oprostitve PND, IV, DPP
- Druge možnosti na CSD:
 - družinski pomočnik
 - SVS, osebna pomoč – svetovanje, urejanje, vodenje
 - laično delo

DSP 270,82 € -zaznamba v korist RS, če v 18 mesecih več kot 12 prejme DSP

IDSP - izkazana materialna ogroženost ali izredni stroški vezani na preživetje- najpogosteje za plačilo zakasnelih neplačanih položnic – smeti, elektrika, voda, ogrevanje, kurjava. Ne upošteva se RTV, zavarovanja, kabelska, krediti, davčni dolg, hrana, oblačila

Ni zaznambe.

Dolžnosti: denar porabiti v 30 dneh po prejemu, v 45 dneh dokazilo o namenski porabi sredstev, neizpolnjevanje 14 mesečna blokada

OSNOVNO IN DODATNO ZDR. ZAVROVANJE –

OSNOVNO, če je prejemnik DSP in nima pravic iz drugega naslova

DODATNO, če je prejemnik DSP in nima pravic iz drugega naslova in ni prejemnik varstvenega dodatka.

VARSTVENI DODATEK

- invalidnost I. kategorije
- Ž-nad 63 let, M- nad 65 let
- cenzus 456,00 €
- upošteva se dohodek partnerja in premoženja
- sporazum o preživnini
- zaznamba RS takoj

SUBVENCIJA NAJEMNINE

- upravičenost glede na dohodek
- najemniki tržnih stanovanj so upravičeni le, če so na listi za pridobitev neprofitnega stanovanja (razen če razpisa ni bilo več kot leto dni)

OPROSTITEV PND:

- vloga,
- dogovor,
- plačilna sposobnost
- zaznamba občine na nepremičnino kjer oseba ne živi

OPROSTITEV PLAČILA IV

- vloga
- dogovor o izvajanju storitve
- Izračun prispevka – vrstni red, prihranki 2.500,00 € (posameznik) 3000,00 € (družina) se ne upošteva
- žepnina: najmanj 0,3 % osnovnega zneska MD 81,25 € ali 10% dohodka upravičenca – plača DZZ
- zaznamba občine na **vse** nepremičnine

DODATEK ZA POMOČ IN POSTREŽBO ZPIZ

- če vlaga sam ali osebni zdravnik
- Prejemniki DSP
- **Višina:**
 1. osnovnih življenjskih potreb 146,06 €
 2. vseh osnovnih življenjskih potreb 292,11 €
 3. nadzor svojcev in obvezna strokovno pomoč za stalno izvajanje zdr. nege 418,88 EUR.

DRUŽINSKI POMOČNIK

- težko gibalno ovirana oseba, ki potrebuje pomoč pri opravljanju vseh osnovnih življenjskih potreb
- Ima 1. ali 2 DPP
- komisija za priznanje pravice do izbire družinskega pomočnika
- družinski pomočnik in upravičenec imata prijavljeno prebivališče na istem naslovu
- DP je lahko le družinski član
- DP je oseba, ki se je odjavila iz evidence brezposelnih ali je zapustila trg dela
- Zavezanec, ki je družinski pomočnik ni dolžan prispevati k plačilu pravic DP
- oprostitev plačila
- višina nadomestila za DP s strani občine je bruto 734,15 EUR (prispevek zavezancev na to višino). Neto izplačilo DP je 566,43 €.

SVS – OSEBNA POMOČ, svetovanje, urejanje in vodenje

- Dalj časa trajajoča storitev (10 razgovorov) z namenom, da se posamezniku omogoči razvijanje, dopolnjevanje, ohranjanje ter izboljševanje njegovih socialnih zmožnosti.

Svetovanje- pomoč iz stisk in težav

Urejanje – težave zaradi vedenjskih in osebnostnih posebnosti

Vodenje- ki je zaradi duševne bolezni ali prizadetosti ali drugih osebnostnih težav trajno nesposoben za samostojno življenje.

LAIČNO DELO

- Druženje (branje, družabne igre, ohranjanje spominskih funkcij, sprehodi, manjša opravila, spremljanje v trgovino..)

KONEC

Viri:

- Mali, J., Milošević Arnold, V. (2007), Demenca izziv za socialno delo. Fakulteta za socialno delo Univerze v Ljubljani.
- Pentek, M. (2000), Dementni bolnik, njegova družina in zdravnik splošne medicine V: 2. psiho geriatrično srečanje, Celostna obravnava bolnika z demenco. Spominčica-Združenje za pomoč pri demenci Ljubljana.
- Zakon o duševnem zdravju, Ur.l.RS, št. 77/2008.
- Zakon o socialnem varstvu, Ur.l.RS, št. 3/2007.